

жавного, ринкового та саморегулювання, забезпечення сполучення державних і особистих інтересів як через економічні, так і соціальні, і психологічні важелі.

Для успішного продовження економічних реформ в Україні, крім здійснення базових перетворень (комерційна і контрактна свобода, юридичні гарантії недоторканості приватної власності, реструктуризація економіки), необхідно акцентувати увагу на спеціальній підготовці кадрів для малого і середнього бізнесу.

1. Донець Л.І. Підприємництво в умовах трансформації в Україні: мотивація, маркетингова орієнтація, ефективний менеджмент: Монографія. – Донецьк: Джерела, 1999. – 344 с. 2. Борисов О.С. Профспілковий рух у приватному секторі України – реалії сьогодення (Досвід роботи незалежної профспілки: Київська міська профспілкова організація керівників малого та середнього бізнесу “Єднання”) // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. – 2000. – № 3. – С. 43 – 48. 3. Голубев С.О. Торгово-промисленні палати в системі підтримки отечественного підприємництва // Российский экономический журнал. – 1998. – № 4. – С. 84 – 87. 4. Удовиченко В. Соціальна держава: Пошук оптимальної прийнятності моделі соціально-економічного розвитку // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 1999. – № 1. – С. 191 – 2000. 5. Соколенко С.І. Глобалізація й економіка України. – К.: Логос, 1999. – 568 с. 6. Богатирьов В.М. Мале підприємництво в Донецькій області: стан і перспективи // Підприємництво: проблеми і рішення: 1997. – Вип. 1. – С. 4 – 7. 7. Майбутнє регіону за малим бізнесом // Меркурій. – 2000. – № 3 (111). – С. 19. 8. Сорока І.В., Донець Л.І. Мотивація підприємництва в умовах економічних перетворень в Україні // Підприємництво: проблеми і рішення: 1998. – Вип. 2. – С. 42 – 46. 9. Фінагіна В. Можливості і реалії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні // Економіка й управління. – 2000. – № 4. – С. 42 – 45. 10. Програма діяльності Кабінету Міністрів України “Реформи заради добробуту”. – К. 2000. – С. 27. 11. Програма “Україна – 2010”. – К., 1999. – 92 с.

УДК 33(477.8)(09)

О.С. Вербова

Львівська комерційна академія

ДІЯЛЬНІСТЬ ФІЛІЙ СОЮЗУ УКРАЇНСЬКИХ КУПЦІВ І ПРОМИСЛОВЦІВ НА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ МІЖ ПЕРШОЮ І ДРУГОЮ СВІТОВИМИ ВІЙНАМИ

© Вербова О.С., 2001

Аналізується феномен західноукраїнського приватного підприємництва в умовах міжвоєнної Польщі. Особливий акцент зроблено на діяльності філій Союзу Українських Купців і Промисловців.

Contains the analysis of the Western - Ukrainian private business phenomenon in Poland during the inter - war period. Special emphasis is made on the activities of Ukrainian merchants and entrepreneurs Union subdivisions

Західноукраїнське приватне підприємництво, підвалини якого були закладені ще у 80-х роках минулого століття “Народною Торговлею”, завдячує своєму становленню як окремого національного господарського табору фаховій організації Союзу Українських

Купців (СУКу), а згодом Союзу Українських Купців і Промисловців (СУКіПу). У лютому 1906 р. у Львові з ініціативи піонерів української торгівлі було скликано перший з'їзд руських галицьких і буковинських купців, який увійшов в історію як перша спроба створення станової організації національного приватного підприємництва. Другий з'їзд українського галицького і буковинського купецтва у лютому 1918 р. затвердив Статут “Українського Купця” – крайового Товариства купців і торговельної молоді. Та воєнні події звели організаційні зусилля приватного купецтва нанівець.

Практична реалізація ідеї купецької самоорганізації розпочалася щойно через 17 років. Вона була започаткована організаційними сходами 1923 р. та загальними зборами СУКу 1924 р., які обрали провід Товариства та його голову – досвідченого купця і організатора української торгівлі Є. Мартинця.

На виняткову важливість цього напряму національної роботи вказував аналіз сумного досвіду втрати державності та поразки визвольних змагань. Однією з основних причин такого розвитку подій була відсутність сформованого стану українського приватного підприємництва, який мав би складати національну основу наших міст та бути носіями й організаторами державності.

Немаловажним фактором розгортання українського приватницького руху на окупованих теренах Західної України у міжвоєнний період було розширення його соціальної бази за рахунок інтелігенції, яка була витіснена польською колоніальною владою з усіх сфер державного життя. Високий інтелектуальний потенціал цієї елітарної соціальної верстви зумовив роль приватного підприємництва як промотора українського господарського поступу.

СУКіП прагнув охопити своїм впливом всі етнічні українські території тогочасної Польщі, однак, як відомо, польська адміністрація обмежила діяльність Товариства лише теренами трьох галицьких воєводств. Тільки деякий період Товариство працювало згідно із параграфом 2 свого Статуту, де йшлося про поширення його діяльності на території цілої Польщі. Отже, філії Товариства були зареєстровані лише у Львівському, Тернопільському та Станіславівському воєводствах.

Загальні збори СУКіПу 1939 р. поінформували українських приватників про діяльність 38 зареєстрованих філій та 7 філій, які не мали дозволу окупаційної влади [1, с. 2]. Незважаючи на те, що місцева влада неохоче реєструвала філії, а в передвоєнні роки заборонила діяльність кількох з них (першою була закрита філія у Тернополі), їхня самовіддана робота зумовила значне розширення класу українських приватників та зміцнення економічних підвалин українства.

Найпершою була заснована філія у Перемишлі. Зразу ж через місяць після перших загальних зборів, 8 грудня 1924 р., відбулися установчі збори філії. Ініціатором заснування став один із найвидатніших українських купців Іван Борис, який належав до організаторів купецьких зборів у 1906 р. та у 1918 р. Цікаво, що він був найбагатшим купцем у Перемишлі не тільки серед українців, але й серед чужинців [2, с. 279].

Як впливає із звіту XI зборам СУКіПу делегата від Перемишля І. Дідуха, діяльність філії у перше десятиліття була малоефективною, тому що не було обрано виконавчих органів. Проте тільки за один 1935 р. кількість членів виросла з 21 до 34. Каса філії на початок цього року становила 383,62 зл. З метою поживлення діяльності філії у 1934 р. була проведена анкета на тему “Свій до свого” [3, с. 5].

Активізація діяльності низової організації Товариства розпочалася відразу ж після її листопадових зборів 1934 р. На зборах головою філії було обрано О. Яросевича, а його

заступником І. Дідуха. Управа ухвалила прийняти на роботу урядовця, організувати делегатури в Яворові, Судовій Вишні, Мостиськах і Добромилі та скликати окружну анкету в організаційних справах. Завдяки старанням управи філії та організатора централі Я. Любовича у 1939 р. кількість її членів зросло до 150. Зорганізовані перемишльські приватники активно підтримували національне життя краю. Члени філії були постійними фундаторами Товариства Наукових Викладів, зокрема, пожертвували 500 злотих на заснування його бібліотеки, співпрацювали з “Учительською Громадою”, допомагали в розбудові “Дитячої Захоронки” тощо [4, с. 12].

У Перемишлі налічувалося понад 30 українських споживчих крамниць, а також кілька десятків крамниць, які торгували мануфактурою, взуттям, фарбами, галантереєю, косметикою та іншими товарами. Українці мали також пекарні, м'ясарні, молочарні та інші промислові підприємства [5, с. 70 – 71; 6, с. 233 – 235].

Важливим набутком членів перемишльської філії був їхній досвід співпраці із кредитними установами. З ініціативи купців при сприянні фінансових кіл та духовенства постала “Безвідсоткова каса”. Тісною була співпраця з місцевим відділом Пром-Банку, результатом якої стали акція дрібної ощадності, яка давала змогу засновувати нові українські підприємства та регулярні навчання купців за участю банківців. Окремо варто згадати успіхи філії, пов'язані із реалізацією концепції М. Дерев'янка, суть якої полягала в заснуванні Української Господарської Асоціації (УГАС), яка покликана була регулювати взаємини поміж приватниками та покупцями на засадах національного солідаризму. Члени асоціації сплачували внески вартістю 5 злотих, які поміщались на рахунок банку УГАС, що функціонував як підрозділ Пром-Банку. Ощадні білети, що видавались цим Банком, надавали право членам асоціації купувати товар із 5 % знижкою. Банк надавав безвідсоткову позику українським купцям та промисловцям, що значною мірою зумовило помітний ріст наших підприємств. Така нова форма роботи поширилась по всій Галичині, але була найбільш ефективною на терені діяльності перемишльської філії [7].

Добре налагодженою у Перемишлі була робота українських гуртовень. Власником однієї з них був член СУКіПу І. Мадей, а напередодні війни почав функціонувати відділ краювої гуртовні “Гурт”.

Становлення та розвиток українського приватництва проходили в умовах відверто антиукраїнської діяльності польської влади та позаурядових чинників. Створюючи штучні перешкоди при відкритті українських підприємств, польські шовіністи вдавалися одночасно до наклепницьких кампаній у пресі та відвертих провокацій [8, арк. 5 – 7]. Про один із чисельних випадків дізнаємося із спогадів українського купця Є. Бориса про активний спротив відкриттю великої української крамниці у Перемишлі на місці зліквідованої єврейської. З цього приводу місцева польська газета “Ziemia Przemyska” писала: “Жидів ми поволі витісняємо, але на їх місце замість поляків приходять русини і то такі, які здебільша становлять авангард “українізму” [2, с. 88].

Слідом за філією у Перемишлі було засновано 14 червня 1925 р. філію у Станіславові [9, арк. 12]. Варто зауважити, що тут вже у 1921 р. виникає українська спілка з обмеженою порукою “Фарболь”, яка спеціалізувалася на торгівлі парфумами, фарбами, фотоприладдям та господарськими товарами. До спілки входили 10 купців, які обрали своїм головою В. Яновича. Тоді ж виникають підприємство С. Снігуровича, яке продукувало вироби із бляхи, скла та кераміки, продуктові крамниці М. Княгиницького і П. Підлуського та крам-

ниця канцтоварів Г. Тиндика [10, с. 4]. Таким чином, ґрунт для виникнення організації українських приватників сформувався у Станіславові ще до заснування СУКу. Характерно, що власники перших українських повоєнних підприємств стали згодом найактивнішими членами філії Товариства.

“Торговельно-Промисловий Альманах” у своєму списку членів СУКу називає прізвища 23 приватників у самому Станіславові та 30 – у повіті. Найбільш поширеними галузями у торгівлі були на той час торгівля споживчими товарами, а у промислі – кушнірство, молочарні та м’ясарні [11, с. 74].

Закономірно, що одна із найпотужніших філій СУКіПу, що налічувала вже у 1937 р. 180 членів, організувала власну гуртовню під назвою “Купецька Поміч”, яка була взірцем для інших повітових організацій. Добре зорганізованою була співпраця з Україн-Банком та власним купецьким банком, і, особливо, з місцевими промисловцями.

На окрему увагу заслуговує досвід станіславівської філії з фахової підготовки молодих купців. Стараннями професорів Л. Шанковського та Целевича в 1937 р. у приміщенні купецької гімназії відкрилися курси, на яких слухачі опановували ази купецької справи та історію українського купецтва. Товариство “Просвіта” у тісній співпраці із філією Союзу організували у повіті цілу серію дискусійних вечорів про значення рідної торгівлі та промислу, які викликали неабияку зацікавленість громадськості та, особливо, серед селянства. Про це свідчить хоча б дискусійний вечір у Ямниці, на який зібралось понад 400 селян [12, с. 7].

Акцент на роботі в селянському середовищі робився і у такій важливій ділянці роботи філії, як організація святкових імпрез, особливо святкування дня св. Юрія. Підтвердженням цього може служити святкування дня патрона купецтва 15 травня 1938 р., у якому взяли активну участь сільські хори та танцюристи, а серед глядачів більшість становили також селяни [13, с. 8].

Про стан українського приватництва у Станіславівському повіті напередодні Першої світової війни свідчить звіт організатора місцевої філії СУКіПу XIV загальним зборам, які відбулися 12 березня 1939 р. З нього довідуємося, що членами Товариства на той час були 182 приватники (82 члени у Станіславові та 100 членів у провінції), які охоплювали своєю діяльністю майже всі існуючі у краї галузі торгівлі та промислу. Так, 129 купців були власниками споживчих крамниць, 10 – гастрономічних, 7 – шкіряних виробів, 6 – співвласники кооперативних крамниць, 3 – складів дерева і палива та 3 – власники пекарень. Українці мали також фабрику пасти та фабрику содової води [14, с. 14].

Слідом за організаційним оформленням філій у Перемишлі та Станіславові у жовтні 1927 р. постає філія у Коломиї [9, арк. 2]. Про те, якого значення надавали коломийські приватники становій організації говорить хоча б той факт, що саме тут в коломийському видавництві “Рекорд” протягом 1929 р. виходив орган СУКу “Український Купець” [15, с. 3]. Про діяльність філії впродовж першого десятиліття діяльності Товариства можна судити лише із “Торговельно-Промислового Альманаху”, який подає список 19 купців і промисловців з Коломиї та повіту. Серед купців найбільшу частку становили власники крамниць споживчих товарів у Коломиї (9 крамниць) та крамниць мішаних товарів переважно у селах (3 крамниці). У Коломиї працювали також дві українські друкарні та видавництво [11, с. 66 – 67].

Стрімке зростання кількості членів Товариства розпочалося, починаючи із 1934 р. Вже на початку 1937 р., як повідомляє “Торговля і Промисл”, тут налічувалося понад 180 українських приватних купців, що викликало потребу організації української гуртовні під назвою

“Купецька Основа” [16, с. 9]. Першу детальну інформацію про повний склад управи філії знаходимо у пресовому органі організації за 1938 р. В інформації про чергові загальні збори філії 30 січня 1938 р., опублікованій у двотижневику, йдеться про те, що попереднього голову М. Пригородського змінив на цій посаді С. Генік-Березовський. Тут же окреслено основні напрями та підсумки діяльності філії, яка “сконсолідувала купців у місті й околиці, дала їм, по змозі, фаховий дошкіл (курси книговедення і товарознавства), повела ощадно-стеву акцію, давала, в разі потреби, членам матеріальну допомогу, пропагувала гасло “Свій до свого по своє” летючками й влаштувала три анкети та двоє ширших сходин” [17, с. 9].

Одночасно з коломийською філією у 1927 р. з ініціативи місцевого аптекаря Д. Ручки-Кульчицького було засновано філію у Самборі. Як і більшість низових організацій, самбірська філія стає впливовою у своєму регіоні лише, починаючи із 1936 р. На загальних зборах 21 лютого 1937 р. пріоритетними напрями діяльності самбірських приватників були визнані зорганізування купців по селах і створення власної гуртовні. Філія налічувала у той час 94 члени (63 – у Самборі та 31 – у повіті). Другим головою організації став її недавній заступник голови С. Хом’як [18, с. 7]. Найбільших успіхів досягло самбірське купецтво у співпраці з рідними товариствами “Просвітою” та “Рідною Школою” і українським духівництвом. Щира патріотична постава українських купців та промисловців викликала лють з боку польських шовіністів. Антиукраїнські акції з їхнього боку посилювалися у передвоєнні роки. Польські шовіністи бойкотували українських купців, нищили двомовні вивіски, поліція опечатала крамницю “Залізний базар” голови С. Хом’яка та найчастіше “закривала очі” чи відверто сприяла антиукраїнським погромам [2, с. 95].

Стрийські приватники заснували свою філію у 1928 р. [9, арк. 15, 16] і вже через п’ять років вона налічувала 73 члени, причому більше ніж половина, а, власне, 40 підприємців, працювало у повіті [11, с. 74,75]. Попри проблеми, які були характерними і для інших філій, в діяльності цієї філії можна виокремити її досвід в організації “Самопомічної Каси”, яка тісно співпрацювала із Пром-Банком, полагодження своїх стосунків з кооперацією, забезпечення фахового дорадництва в податковій політиці та господарському праві, а також добре поставлену кадрову політику [19, с. 4].

Особливе місце у розвитку приватного підприємництва на Стрийщині займав приватний промисл. Відомою у Галичині була механічна гарбарня (підприємство з переробки шкіри) “Астра” [20, арк. 1], відкрита у Стрию 1934 р. правником і випускником гарбарської школи у Відні Б. Яворським. Робота цього підприємства вирізнялася не тільки високофаховою організацією виробництва від заготовки шкіри-сирівцю аж до збуту готової продукції, але й реальним втіленням у життя патріотичного гасла “Свій до свого по своє”. Представники “Астри” заготовляли сирівець у довколишніх українських селах, а згодом селяни отримували готовий товар. За словами В. Нестеровича, селяни були дуже задоволені та пишалися взуттям із власного сирівцю, яке обійшлося їм наполовину дешевше ніж з крамниці, до того ж із товару, який був виготовлений на українському підприємстві. Якісний товар “Астри” надходив до українських крамниць та до Повітових Союзів Кооперативів [21, с. 5].

Приватники Сокальщини організувалися у травні 1929 р., але на початку 1930 р. діяльність філії була тимчасово припинена і відновилася лише у 1934 р. [22, с. 5]. Варто зауважити, що протягом наступних трьох років філія під вмілим керівництвом голови Є. Томчака і секретаря П. Стефанишина зуміла об’єднати у своїх рядах 136 підприємців (у 1934 р. налічувалося тільки 45 членів). Їм вдалося також налагодити співпрацю з українськими кооператорами, а, власне, з Окружним Кооперативним Союзом (ОКС), “Народною Торгов-

лею” й Українбанком [23, с. 2; 24, с. 4]. Про впливовість та розмах української торгівлі на Сокальщині говорять статистичні дані ОКС, з яких випливає, що українські купці становили 58,15 % від купецького загалу, а перевага українських торговельних станиць на селі (кооперативних та приватних) була ще більшою – 73,4 % [25, с. 9].

Таким же міцним та впливовим був український приватницький осередок у древньому Тербовлі [26, арк. 19]. Колишні провідники філії пишуть з цього приводу, що тербовельські купці не тільки успішно вистояли у гострій конкурентній боротьбі з чужинцями, але й “розвинулися і закріпилися своєю солідною працею і з організованістю... були в Галичині, після Сокальщини, на другому місці” [27, с. 57].

Напередодні Другої світової війни у самій Тербовлі налічувалося понад 30 купців, а у повіті – 33. Вони володіли переважно крамницями споживчих товарів, але у самій Тербовлі відкриваються також крамниці, які спеціалізувалися на торгівлі виробами із заліза, взуттям, електричними приладами, посудом, готовим одягом та кондитерськими виробами [27, с. 58].

Підвищенню конкурентоздатності української торгівлі у регіоні сприяло заснування гуртовні споживчих і мішаних товарів “Іван Маковський і С-ка”, власниками якої, крім І. Маковського, були також заможний міщанин І. Синенький та вчитель Ф. Яворський. До цього спричинився також новозбудований триповерховий “Купецький Дім”, який був зведений на кошти двох купецьких спілок – мануфактурної Я. Галанджия та В. Старика і залізних товарів М. Курочки та В. Качорівського. В “Домі” розмістилися ще 6 українських крамниць та крамниця відомої чеської фірми взуття “Батя” [27, с. 59].

Давні та глибокі традиції національного приватного підприємництва мав Тернопіль. Ще задовго до Першої світової війни там існували українські торговельні та промислові підприємства, але їх значення у житті міста було незначне. Тернопільські міщани торгували, в основному, сільськогосподарськими продуктами або займалися ремеслом. У повоєнні часи поряд із наростанням хвилі національного кооперативного руху починає зростати українське приватництво [28, с. 91 – 92]. У 1934 р. в Тернополі було уже близько 40 споживчих крамниць, 10 крамниць з м’ясними виробами, 4 ресторани, підприємство продажу віконно-будівельного скла, фабрика меблів, крамниця кахлевих печей, мистецька різьбярня, дві фризирні, 1 пекарня, 3 підприємства городини, друкарня, майстерня переплетення книжок, фотомайстерня, готель, будівельне підприємство, підприємство торгівлі нерухомістю та ще декілька дрібніших приватних підприємств. Дуже поширеною галуззю в українській торгівлі регіону було страганярство, тобто торгівля переважно на ринках сільськогосподарськими продуктами – городиною, овочами, птицею, молоком, яйцями тощо. Двічі на тиждень у Тернополі проходила торгівля сільськогосподарськими тваринами, у якій активну участь брали також українські купці [29, с. 273 – 275].

Функціонування такої кількості українських приватних підприємств диктувало необхідність створення власного організаційного осередку. Установчі збори філії СУКу, які відбулися 22 липня 1934 р., обрали головою посла до галицького сейму відомого громадського діяча Василя Болюха [30, арк. 18]. Другим головою тернопільської філії впродовж 1935 – 1939 рр. був відомий купець Володимир Трач [31, с. 5]. До управи філії у різний час входили такі досвідчені підприємці, як Г. Бойців, Б. Метельський, П. Ляшок, М. Шафранюк, Я. Завадович-Шафранюк, М. Гусак, В.Єднаковський, В.Гадомський, П. Петрикевич, В. Михайлович, С. Цоцко, В. Послушний, М. Береза та інші [29, с. 280]. Зразу ж після заснування цей повітовий осередок СУКіПу став найчисельнішим. Вже через півроку своєї діяль-

ності він налічував 157 зареєстрованих членів [22, с. 5]. Загалом же філія об'єднала у своїх рядах близько 250 членів, серед яких значну частину становили купці з навколишніх сіл та містечок і купецька молодь [29, с. 281].

Заснування філії Товариства викликало вплив українських купців до Тернополя [30, арк. 18]. Щороку відкривались нові крамниці та промислові підприємства. До успішних торгово-промислових підприємств у Тернополі належали підприємство братів Петра та Івана Майків [32, арк. 4], яке займалося виробництвом і торгівлею м'ясних виробів та налагодило експорт м'ясних консерв власного виробництва до Великої Британії; фабрика меблів Антона Дякова, де працювало 15 робітників; пекарня Я.Завадовича і Ф. Вжесневського, яка давала працю 20 робітникам; підприємство споживчих товарів В. Трача, яке обіймало 3 споживчі крамниці та гуртовий склад яєць і займалося експортом риби до Львова, Кракова та Варшави; будівельна фірма Андрія Фалендиша, де працювало кілька українських інженерів і багато українських робітників, та інші підприємства. Всього ж наприкінці 1939 р. у Тернополі налічувалося 197 українських приватних підприємств [29, с. 283].

Напередодні Другої світової війни філії СУКіПу були зареєстровані у більшості повітових міст Східної Галичини. У той же час українські купці та промисловці Волині, Західного Полісся, Холмщини, Підлясся, Посяння і Лемківщини залишались поза організацією. Дбаючи про зростання “польськості” на етнічних українських територіях, польський уряд проводив політику господарської колонізації, забороняючи при цьому українським приватникам організовуватися.

Кризові явища посттоталітарного етапу, який переживає новопостала Українська держава, з усією гостротою ставлять перед українською політичною нацією проблему формування власної оптимальної економічної моделі, реалізація якої поставила б її у ряд цивілізованих народів. Успішне вирішення цієї проблеми неможливе як без врахування світового досвіду побудови демократичного суспільства на засадах ринкової економіки, так і власного історичного досвіду. Надзвичайно цінною складовою такого національного досвіду видається нам історія становлення українського приватного підприємництва у міжвоєнній Польщі. Побудова економічного фундаменту державотворчої нації вимагає діалектичного поєднання її духовного й господарського потенціалу. Економічне незалеження, що є підвалиною усамостійнення політичного, передбачає виховання національного духу підприємливості, акумуляції національного капіталу, державну підтримку приватного підприємця, який є соціальною опорою й гарантом демократичної України.

1. Загальні Збори Союзу Українських Купців у Львові // *Торговля і Промисл.* – 1939. – 15 лютого. – 4.4. – С. 2. 2. Нестерович В. *Українські купці і промисловці в Західній Україні 1920 – 1945.* – Торонто-Чикаго 1977. – 342 с. 3. XI Загальні Збори Союзу Українських Купців і Промисловців у Львові // *Торговля і Промисл.* – 1935. – 15 лютого. – 4.4. – С. 3 – 6. 4. *Українське перемиське купецтво і міська культура* // *Торговля і Промисл.* – 1938. – 15 листопада. – 4.22. – С. 12. 5. *Торговельно-промисловий альманах. З нагоди 10-ліття існування “Союзу Українських Купців”.* – Львів, 1934. – 78 с. 6. *Перемисьль, західний бастион України.* – Нью-Йорк, Філадельфія, 1961. – 203 с. 7. *Дерев'янка М. Господарська солідарність* // *Торговля і Промисл.* – 1937. – 1 лютого. – 4.3. – С. 4; 15 лютого. – 4.4. – С. 3 – 4; 1 березня. – 4.5. – С. 3 – 4; 15 березня. – 4.6. – С. 4 – 5. 8. *Центральний державний історичний архів України у Львові.* – Ф. 779, оп. 1, спр. 71. 9. *Державний архів Івано-Франківської області.* –

Ф. 2, оп. 3, спр. 372. 10. Вісти зі Станіслава // Український Купець. – 1929. – Квітень. – 4.3. – С. 4. 11. Список членів Товариства “Союзу Українських Купців” у Львові // Торго-вельно-промисловий алманах... – 1934. – С. 57 – 77. 12. Закінчення курсу купецького дошкolu в Станіславі // Торговля і Промисл. – 1938. – 15 лютого. – 4.4. – С. 7. 13.3 нашого життя // Торговля і Промисл. – 1938. – 1 червня. – 4.11. – С. 8. 14. 3 нашого життя // Торговля і Промисл. – 1939. – 15 липня. – 4.14. – С. 14. 15. Український Купець // Український Купець. – 1929. – Травень. – 4.4. – С. 3. 16. Новагуртовня // Торговля і Промисл. – 1937. – 1 січня. – 4.1. – С. 9. 17. 3 нашого життя // Торговля і Промисл. – 1938. – 1 лютого. – 4.3. – С. 9. 18. 3 життя філій // Торговля і Промисл. – 1937. – 1 березня. – 4.5. – С. 7. 19. Філія в Стрию // Торговля і Промисл. – 1937. – 1 квітня. – 4.7. – С. 4. 20. Державний архів Івано-Франківської області. – Ф. 2, оп. 10, спр. 80. 21. Яворський Б. Торговля шкіряним сирівцем // Торговля і Промисл. – 1938. – 15 лютого. – 4.4. – С. 5. 22. Звіти з провінції // Торговля і Промисл. – 1935. – 15 лютого. 4.4. – С. 5 – 6. 23. Філія в Сокалі постійно працює // Торговля і Промисл. – 1936. – 15 листопада. – 4.22. – С. 2. 24. Філія СУКу у Сокалі // Торговля і Промисл. – 1937. – 15 квітня. – 4.8. – С. 4. 25. Книги 3. Приватане купецтво в Сокальщині // Господарсько-кооперативний часопис. – 1937. – 12 липня. – С. 9. 26. Державний архів Тернопільської області. – Ф. 231, оп. 1, спр. 3526. 27. Тербовельська земля // Історично-мемуарний збірник. – Нью-Йорк, Париж, Сідней, Торонто: Вид.НТШ, 1968. – 293 с. 28. Сосновський М. Українське господарське життя в Тернополі // Шляхами Золотого Поділля. Регіональний історично-мемуарний збірник Тернопільщини. – Філядельфія: вид.НТШ. – 1983. – Т. I. – С. 87 – 98. 29. Шафранюк М. Українські приватні підприємництва в Тернополі між першою і другою світовими війнами // Шляхами Золотого Поділля. Тернопільщина і Скалатщина. Регіональний історично-мемуарний збірник Тернопільщини. – Філядельфія: вид. НТШ, 1983. – Т. 3. – С. 278 – 283. 30. Державний архів Тернопільської області. – Ф. 231, оп. 1, спр. 3526. 31. XII Загальні Збори Союзу Українських Купців і Промисловців // Торговля і Промисл. – 1936. – 15 лютого. – 4.4. – С. 2 – 5. 32. Державний архів Тернопільської області. – Ф. 231, оп. 1, спр. 6106.

УДК 338.46

Н.М. Внукова, Н.В. Кузьминчук

Харківський державний економічний університет

**МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ПІДПРИЄМСТВ
З НАДАННЯ ПОСЛУГ ВИРОБНИЧОГО ХАРАКТЕРУ
РІЗНИХ ФОРМ ВЛАСНОСТІ ЗА ОБСЯГОМ ВИРОБНИЦТВА**

© Внукова Н.М., Кузьминчук Н.В., 2001

Запропоновано методичні основи оцінки підприємств з надання послуг виробничого характеру різних форм власності за обсягом виробництва і наведено практику розподілу показників виробництва продукції на основі закону розподілу по промислових підприємствах.

Offered methodical bases of evaluation of enterprises from granting the services of production nature of the different forms of property on volume of production and is brought practice of sharing the production factors to product on base of law of distribution on industrial enterprises.